

**Xəlil Rza Ulutürkün “Adımız, soyadımız”
poemasında milli özünüdərk və soykökünə
qayıdış ideyalarının təbliği**

Qərənfil Zeyqəm qızı Rzayeva
ADPU-nun Ağcabədi filialının
“Dillər, ədəbiyyat və onların tədrisi
texnologiyası” kafedrasının baş müəllimi
E-mail: qerenfilrzayeva40@gmail.com

Rəyçilər: filol.ü.e.d., prof. Ə.B. Əsgərli,
filol.ü.e.d., prof. İ.B. Kazımov

Açar sözlər: adlar, soyadlar, poema, millilik, yaradıcılıq, qayə, sənətkar düşüncəsi, epik təsvir

Ключевые слова: имена, фамилии, стихотворение, национальность, творчество, рок, мышление художника, эпическое описание

Key words: names, surnames, poem, nationality, creativity, rock, artist thinking, epic description

Xəlil Rza ötən əsrin 50-ci illərində yaradıcılığa başlayıb, 60-70-ci illərdə şair, sənətkar kimi yetişən, mövcud cəmiyyətin siyasi rejiminin qoyduğu qadağalara məhəl qoymayan, əsərləri və ictimai fəaliyyəti ilə siyasi rejimə meydan oxuyan, əsrin sonlarına doğru Azərbaycanın azadlığı və istiqlalı uğrunda mübarizəni sözün həqiqi mənasında öz yaradıcılıq və vətəndaşlıq qayəsinə çevirən görkəmli xalq şairimizdir. Yaradıcılıq işinə böyük məsuliyyət və tələbkarlıqla yanaşan, durmadan, daim axtarışda olan şairin bu xüsusiyyəti onun lirik qəhrəmanına da xas olan başlıca əlamət və keyfiyyətdir.

Xəlil Rza milli şairdir, millilik onun yaradıcılığının ən səciyyəvi xüsusiyyətidir desək, yanlışdır. Şairin əsərlərinin böyük əksəriyyəti vətənpərvərlik, xalq mübarizəyə çağırış, humanizm, ilkinlik, soykökə bağlılıq, azərbaycançılıq, türkcülük, milli şüur, ana dilinin saflığı uğrunda mübarizə kimi məsələləri əhatə edir.

Xəlil Rza Ulutürkün yaradıcılığının bir qolunu onun poemaları təşkil edir. Şair poemanı özünəməxsus mövzu və dərin poetikaya malik olmaqla epik növün seçilən, üstün janrlarından biri kimi qəbul edir və belə bir qənaətə gəlir ki, “poema mütləq qəhrəmanlıq, nəciblik, ləyaqət, vətənpərvərlik, fədakarlıq ruhu ilə dolu olmalıdır. Hətta poemada müsbət qəhrəman olmasa belə, müsbət ideal mütləq olmalıdır” (1, s. 35). Xəlil Rza qənaətində haqlı idi. Çünki poema elə universal bir janrdır ki, başqa ədəbi növlərə məxsus ən yaxşı keyfiyyətləri, sənətkarlıq komponentlərini özünüküləşdirə bilir. Belə ki, həm lirik, həm epik, həm də dramatik üsürlərin vəhdəti və sintezi bu janrın onsuz da geniş olan imkanlarını daha da artırır.

Təsadüfi deyildir ki, Litvanın xalq şairi Yustinas Martsinkyaviçyus (1930-2011) poema haqqında fikir söyləyərkən, onu “janrlar janrı” adlandıraraq əlavə edir ki, poema ədəbiyyatın bütün janrlarının nailiyyətlərindən və kəşflərindən istifadə edə bilər və etməlidir. O yazırdı: “...xarakter yaradanda poema nəsrin təcrübəsindən, lirikanın ilahi imkanlarından, dramın daim hərəkətdə olan başlanğıcından istifadə edə bilər. Hətta ehtiraslı publisistika da poema üçün ögey element deyildir. Bundan başqa, dünyanı və insanların vəziyyətini qiymətləndirərkən poema yeni kriteriyalar axtarır ki, bu mənada o daha çox fəlsəfəyə yaxınlaşır. Poema üçün ta-

rixii hadisələr, cəmiyyət və onun ayrı-ayrı sinifləri yox, həm də ictimai fikirlər və ideyalar tarixi vacibdir” (2, s. 373).

Xəlil Rza Ulutürkün “Adımız, soyadımız” poeması şairin milli zəmində yazdığı əsərləridir. Poema şairin digər əsəri olan “Atalar-oğullar” poeması ilə səsleşir.

“Adımız, soyadımız” (1965) poeması şairin – lirik qəhrəmanın ad və soyadının mənasını aramaqla başlayıb (Xəlil Rza Xəlilov – Xəlil ərəbcə dost; Rza razılıq deməkdir, ov isə rus şəkilçisi!), sonra türkçülüyn təbliğində Cabbarlının xidməti xatırlanıb” (5, s. 17).

Poema müəllifin dərin düşüncələri ilə başlayır. Poemada “ad”lar və “soyad”lar Xəlil Rzanı narahat edən məsələlərdəndir. Məsələyə öz adının təhlili ilə başlayan Xəlil Rza fars, ərəb və rus mənşəli adlarımızdan ürək ağrısı, bir qədər də qəzəb hissi ilə söhbət açır və belə deyir:

Yönümüz başdan-başa
Ərəbdir, farsadır, bir azca da rusadır.
Bəs hanı, olmayıbmı bu millətin öz adı?
Yada düşür Cabbarlı – 34 yaşlı dahi (3, s. 448).

Poema müəllifi böyük ehtiram hissilə xalqımızın dahi sənətkarı Cabbarlını yada salır. Onun ölməz qəhrəmanlarının əməlləri ilə qoşa qanadlanan adlarındakı milliliyi, odlar ölkəsinə mənsubluğunu fəxrlə qeyd edir.

Xəlil Rza Azərbaycan xalqının mənəvi həyatında önəmli yeri olan Bakıxanovu, Axundovu xatırlayır və onları rəmzi mənada “torə ilkin düşən ov” adlandırır:

Nə qədər qat-qarışdı, nə qədər hərc-mərçdi
Adımız, soyadımız.
Diqqət elə: kimlərdi ən böyük ustadımız:
Bakıxanov, Axundov – torə ilkin düşən ov.
Ovlandı tovlananlar,
Cüt başlı əjdahanın zəhmi, hökmü altında
Yarımqıq yaşayanlar (3, s. 450).

Burada müəllif təkcə adlara istinad etməklə qalmır, həmçinin ən dahi sənətkarlarımızın təfəkkürünün belə müəyyən tarixi dövənlərdə əsarət altına alınması, onların elmindən, biliyindən öz mənfəətləri üçün istifadə edən “cüt başlı əjdaha” – İran şahlığı və Çar Rusiyasının zülmündən də söhbət açır. Əsəri oxuyarkən təsəvvürümüzə belə bir mənzərə canlanır: sanki sənətkar qəlbinin alovundan əlindəki kağız parçası od alacaq.

Poemanın hər sətirində ad və soyadımızı ögeyləşdirənlər, ona biganə qalanlar şair qəzəbinə tuş gəlir. Nədir şairi bu qədər kinə, nifrətə qərç edən? Bəlkə Azərbaycan xalqının min illər boyu çəkdiyi məşəqqətlər və bu məşəqqətlərə səbəb olanların məhz ərəb, fars və rus olması? Çünki şair özü də qeyd edir ki; “dərdimiz təkcə soyad olsaydı, bəlkə də bu qəmli şeiri yazmazdım”.

Sevdiyim bir sənətkar var: Xoşginabi!
Xoşum gəlmir. Kin saçırım onun soyad sonluğuna.
Doktor Tağı Əranini öz qanına qəltan edən,
Təbrizdəki tifilləri
Diri-diri oda basan, ağ günümə qəbir qazan

Faşistlərdən bir şəkilçi götürmüş, o,
 Bir şəkilçi itirməmiş, namus, qeyrət itirmiş o.
 Dinlə, Fəthi Xoşginablı!
 Bu gün sinən inqilablı, alovlandır.
 Gücün varsa, tab elə, dur.
 Fəthi, nifrət bəsləyirəm adındakı fatehliyə (3, s. 452)

Şair Fəthi Xoşginabiyə müraciətində qəzəbini ifadə edərkən əslində vətənimizi parça-parça, tikə-tikə edən farslara nifrətini bəyan edir.

Damarında kin, düşmənə qarşı nifrət qaynayan şair, doğmalarıyla yadlığı qarşılaşdıraraq bədi təzad yaradır və milli düşüncəni alqışlayır. Qaranlıq içində nur axtaran sənətkar, sanki zülməti kirpiyinin şimşəkləriylə yarmaq istəyir.

C. Çabbarlı və S. Vurğun kimi “i”, “zadə”, “pur”lara etiraz edən Xəlil Rza “Dədə Qorqud”, “Alpamış”, “Bilqamış”, “Koroğlu” dastanlarından üzü bəri işlənmiş adlar cərgəsini sadalayır, - kökə qayıdışı dönə-dönə təbliğ edir (9, s. 350).

“Vətənçilik və azərbaycançılıq şüuru Xəli Rza Ulutürk poeziyasında böyük ümumtürk genindən, dilindən və dinindən nəşət almışdır. Ümumtürk vəhdətində mövcud milli “Mən” özünü dərk etdikcə türkcülük və islamçılıq baxışları da dərinləşmişdir” (6, s. 7).

Xəli Rza poemada ata-babalarımızdan miras qalan, Oğuz elinin öz övladlarına qoyduğu şanlı-şöhrətli adlardan söz açır. Ataman, Alpamış, Alp, Arslan, Araz, Bayqurd, Bamsı Beyrək, Bahadır, Buraz kimi adlardan igid, ərən adları kimi sinə dolusu danışır. Qaraquş, Qazanxan, Qılınxan, Qaya, Dəli Domrul, Dəmirçioğlu kimi dastan qəhrəmanlarımızı yada salır və deyir:

Ayıqlıq zülmətin gözünü deşsin,
 Adlarım kif atıb. Azəriləşsin! (3, s. 455)

Poemada şair təkə milliliklə məhdudlaşmır, türk ellərinin, türk ulusunun sorağına düşür:

Gəlsin Halaypozan, Çingiz, Cığatay,
 Bir yanı Türkiyə, bir yanı Altay.

Bir ucu Çin səddi, bir ucu Kərkük,
 Zamandan qüdrətli, tarixdən böyük

Diləm, kök atmışam Yer kürəsinə,
 Qulaq as qəlbimin zənguləsinə. (3, s. 456)

“Adımız, soyadımız” poemasının hər misrasına, hər kəlməsinə diqqət etsək, görərik ki, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, burada heç də məsələ təkə adlar və soyadlar deyil, milli-mənəvi dəyərlərə hörmət, narahat bir vətəndaş-şairin xalqımızın sahib olduğu milli qeyrət, namus, xeyirxahlıq, vətənpərvərlik və digər dəyərləri təbliğ etmə cəhdi, həmçinin qorumağa çağırışıdır.

“Ulutürk poeziyasının özülünü milli dəyərlərə məhəbbət, hörmət və onların müdafiəsi və qorunması uğrunda mübarizə təşkil edir. Belə ki, şeirlərində türklüyümüzə yüksək qiymət verdiyi kimi, dilimizi də daim əziz tutmuş, ana dilinin saflığı, təmizliyi uğrunda yorulmadan

mübarizə aparmışdır. Dil xalqın bütün yaddaşını və tarixini özündə birləşdirən ən qiymətli xəzinədir. Odur ki, ana dili mövzusu X. Rzanın yaradıcılığında qırmızı xətt kimi keçir. Dil insanı vətənə bağlayan amil, milli varlığın daşıyıcısı, xalqın mövcudluğunun mənəvi pasportudur. Xəlil Rza ana dilimizin mümkün qədər alınma sözlərdən təmizlənməsinə çalışmış və onların qarşılığı olaraq yeni sözlər işlətməyi təklif etmişdir.

Onun hələ 1965-ci ildə qələmə aldığı “Adımız, soyadımız” poeması başdan-başa ana dilimizin başqa dillərin çox güclü təsiri altında olması məsələsinə həsr olunmuşdur. Şair bu əsərində şikayətlənir ki, şəxs adlarımızın böyük bir qismi, o cümlədən, elə onun öz adı da ərəb dilindən gəlmişdir. Müəllif poemada sırf öz dilimizə məxsus şəxs adları yaradan Cəfər Cabbarlına təqdir edir, millətin dilinin qeydinə qalan bu qiymətli sənətkarı təkcə elə bu xüsusiyyətinə görə dahi hesab etməyi doğru bilir və onun ruhu qarşısında baş əyir. Poemada müəllif özü də saysız-hesabsız türk mənşəli şəxs adları çəkir və övladlarımıza bu adlardan verməyi tövsiyə edir” (7, s. 3).

Poemada Xəlil Rza dilimizdə ümumişləklilik qazanmış, lakin yad mənşəli olan sözlərin doğma sözlərimizlə əvəz olunmasının vacibliyini bildirməklə, kökə qayıdış ideyasını təbliğ etmişdir: “müvəffəqiyyət” – uğur, “nailiyyət” – çatım, “müasir” – çağdaş, “ittifaq” – birlik, “həmkar” – işdaş, “şəlalə” – uçan su, “çeşmə” – çağlayan, “hadisə” – olay, “dilşünas” – dilçi və s. kimi sözlərin yenidən adlandırılmasının əhəmiyyətini açıqlayır. “Adımız, soyadımız” əsərinin 1965-ci ildə yazıldığını nəzərə alsaq, görmək çətin deyil ki, tələffüzü çətin olan bir sıra əcnəbi mənşəli sözlər indi Azərbaycan dilində məhz X. Rzanın vaxtilə təklif etdiyi kimi işlədilir.

Qeyd etmək lazımdır ki, şairin dilimizdən çıxarılmasını və yenisi ilə əvəz olunmasını nəzərdə tutan təkliflərinin bir qismi dilimizin çağdaş axarında özünü doğrultmadığı üçün qəbul edilmədi. Şimal, cənub, şərq, qərb əvəzinə ardıcıl olaraq quzey, güney, gündoğan və günbatan işlətmək təklifi buna misal ola bilər” (4, s. 221)

“X. Rza gözəl azərbaycanşünas idi və Azərbaycan tarixinə də yetərincə bələdliyi vardı. Bilirdi ki, bu vəziyyət tarixin müxtəlif mərhələlərində Azərbaycanda hökmranlıq etmiş yadelli rejimlərin fəaliyyəti nəticəsində yaranmışdır, adlarımızın kütləvi surətdə əcnəbiləşdirilməsinə gətirib çıxarmışdır. Sovet hakimiyyəti illərində Avropalı kommunistlərin şərafinə nə qədər Azərbaycan övladına Klara (Setkin), Roza (Lüksemburq), Telman (Ernest), yaxud Sovet, Sekret, Zayom kimi heç cəhətdən mentalitetimizə uyari olmayan adlar verilmişdi” (4, s. 219)

Xəlil Rzanın nəzərində ana dili türkçülük və dövlətçiliyin rəmzidir. Dövləti və torpağı qorumaq həm də dilə qayğı ilə mümkündür:

Yallı bəbirlərim, xallı şirlərim,
Ulu Babəklərim, Cavanşirlərim.
Qəhrəman Tomrisim, canım, ciyərim,
İldırım qılıncı Xətayilərim.
Bu qədər ucaykən...məni kim aldı
Sıxdı caynağında, kiçiltdi belə?
Yanır bəbəklərim kinlə, qəzəblə. (3, s. 457)

Poema müəllifi yurdun gözəl və ləyaqətli qızlarını da unutmur. Aybəniz, Aypara, Alagöz, Ayna, Anaqız, Azərtac, Aytən, Bənövşə, Badam kimi adların doğmalığından danışır və Banuçiçək, Burlaxatun adlarına gəlincə namus, qeyrət timsalı kimi elin ləyaqətli qızlarının adını dilə gətirir. “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanının qəhrəmanı olan bu qadınların – Banuçiçək və

Burlaxatunun sədaqəti və öz ərinin namusu yolunda ölümə getməyi özünə şərəf bilən qadınlardan danışmaqla Azərbaycan qadınının, Azərbaycan qızlarının yüksək mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlərini göz önünə gətirir.

Sənin pozmaq üçün ləyaqətini,
Yağı kabab etdi mənim ətimi.
...Var ol, əziz anam, alqışlar sənə,
Ər kimi yanaşdın yad süfrəsinə.
Gözündən az qala daşıb-tökülən,
Qanlı göz yaşını qəlbinlə uddun.
Bala sevgisinin Qaf zirvəsindən
Qadın şərəfini sən uca tutdun (3, s. 457).

Poemanın sonluğuna doğru sinəsi vətənə məhəbbətlə döyünən və döyündükcə daha da coşan şair qəlbinin çırpıntıları aydın duyulur. Doğma Azərbaycanımızın səfalı güşələrini yada salan Xəlil Rza Azərbaycanı Günəşə, Muğanı, Mil düzünü cahanın cənnətinə bənzədir. Torpağının altı-üstü xəzinə olan bir ölkənin “adamları niyə boyca cılızlaşmış” düşüncəsi şairi rahat buraxmır. Niyə ömürlər qısadır?

Qızıl mədənidir Xəzərim, Kürüm,
Bəs neçin bu qədər qısadır ömrüm?
Neçə yaşda öldü Asəf Zeynallı?

Bülbüllər ötüşür dörd bir yanımda,
Yeddi iqlim yaşar Lənkəranımda.

... Bəs neçin boylarda ucalıq yoxdur?
Cansız, cır adamlar bu qədər çoxdur?

Hansı keçidlərdə qaldı o vüqar?
Hanı çinar boylu amazonkalar? (3, s. 466-467).

Şairin narahat olduğu məsələlər göründüyü kimi, bir deyil, onlardır. Bütün bu narahat düşüncələr içində Xəlil Rzanı rahat buraxmayan Azərbaycan qadınının taleyi, çəkdiyi əzab-əziyyətlər, vaxtsız qırıqan, gülüşə həsrət üzləridir. Qızmar günəş altında, şaxtanın soyuğunda, gecə-gündüz dinclik bilmədən çalıqan qadınlara pərişan halı şairi kədərləndirir.

Mən şeir yazıram yenə bu səhər
Mənə bir limonlu çay gətirirlər.

O çayı özümə haram bilirəm,
Yadıma düşəndə çay yığan sənəm.

Qafiyə xətrinə “sənəm” söylədim
Onda sənəmlikmi qalıb?
Nə bilim? (3, s. 467)

Xəlil Rza mənsub olduğu xalqın maddi dəyərlərindən tutmuş, mənəvi dəyərlərinə qədər hər bir detalı nəzərdən keçirmiş, doğru bildiyi tərzdə münasibət bildirməkdən çəkinməmişdir. “Xəlil Rza Ulutürk yaradıcılığında Azərbaycan: vətən və xalq eyni zamanda milli ideologiyanın müəyyən tərəfi kimi özünü göstərmişdir. Vətənçilik Xəlil Rza dünyabaxışında ardıcıl bədii sistem olub, milli ideal və tale deməkdir” (7, s. 10).

Xəlil Rza Ulutürkün “Adımız, soyadımız” poeması mövzusu və qaldırılan problemlərin mahiyyəti baxımından aktual, düşündürücüdür. Əsərdə milli-mənəvi dəyərlərimizə hörmət, soykökümüzdə qayıdış meylləri təbliğ olunur. Əsər aydın qayə və bir o qədər də təəssübkeşlik hissilə qələmə alınmışdır.

Məqalənin aktuallığı. Məqalə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə hörmət, soykökünə qayıdış, vətənpərvərlik ideyalarının təbliği baxımından aktualdır, qaldırılan problemlər düşündürücü və təqdirəlayiqdir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Xəlil Rza Ulutürkün “Adımız, soyadımız” poemasının bədii təhlili göstərir ki, burada heç də məsələ təkə “adlar və soyadlar” deyil, milli-mənəvi dəyərlərə hörmət, narahat bir vətəndaş-şairin xalqımızın sahib olduğu milli qeyrət, namus, xeyirxahlıq, vətənpərvərlik və digər dəyərləri təbliğ etmə cəhdi, həmçinin qorumağa çağırışıdır.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalədə vətənpərvərlik, xalqı mübarizəyə çağırış, humanizm, soykökə bağlılıq, azərbaycançılıq, türkcülük, milli şüur, ana dilinin saflığı uğrunda mübarizə kimi məsələlərə sənətkar baxışı analiz edilir. Hesab edirik ki, məqalə uyğun ixtisaslı müəllimlər, ixtisas üzrə təhsil alan tələbələrin bir mənbə olaraq istifadəsi, həmçinin gənclərin azərbaycançılıq ideologiyasına yiyələnməsi baxımından yararlıdır.

Ədəbiyyat

1. Xəlil Rza Ulutürk. B. Vahabzadə haqqında. Bakı, 1993.
2. Ю. Мартсинкявичюс. Литература и современность. М., 1967.
3. X. R. Ulutürk. Seçilmiş əsərləri. Bakı: Gənclik, 2001.
4. Bəkir Nəbiyev. İstiqlal şairi. Bakı: Elm, 2001.
5. Xəlil Rza Ulutürk. Məndən başlanır vətən. Bakı, 2014.
6. Əlizadə Əsgərli. Milli və bəşəri sənətkar. Bakı, 2003.
7. X. R. Ulutürk. Mən onsuz da əbədiyəm. Bakı: Gənclik, 2003.
8. Mətanət Vahid. “Mən bu əsrin gur səsiyəm!..” 525-ci qəzet, 2017, 25 may.
9. Əlizadə Əsgərli. Xəlil Rza Ulutürk poemalarında tarixə baxış və istiqlalçılıq. Bakı: Elm və təhsil, 2015.

Г.З. Рзаева

Продвижение идей национального самосознания и возврата к исконным корням в стихотворении Халила Рзы Улютюрка «Наше имя, фамилия»

Резюме

Одна из ветвей творчества Халила Рзы Улютюрка - его стихи. Поэт рассматривает стихотворение как один из самых выдающихся жанров эпического жанра, с уникальной темой и глубокой поэтикой, и заключает, что «стихотворение должно быть исполнено

духа героизма, благородства, достоинства, патриотизма и самопожертвования

Стихотворение Халила Рзы Улютюрка «Наше имя, фамилия», «имена» и «фамилии» относятся к числу вопросов, которые волнуют Халила Рзы. Здесь автор говорит не только об именах, но и о порабощении умов наших величайших художников в такие исторические периоды «двуглавым драконом», использовавшим свою науку и знания для собственной выгоды - тирании иранцев. монархия и царская Россия.

В каждой строчке стихотворения те, кто принимает наши имя и фамилию, кто к ней равнодушен, навлекают на себя гнев поэта. Если мы обратим внимание на каждый стих и каждое слово его стихотворения, мы увидим, что, как уже говорилось выше, речь идет не только об именах и фамилиях, но и об уважении к национальным и моральным ценностям, национальному рвеню, чести, доброте, патриотизм, и это попытка продвигать другие ценности, а также призыв защищать их.

Тема стихотворения Халила Рзы Улютюрка «Наше имя, наша фамилия» очень актуальна и наводит на размышления с точки зрения сути поднятых вопросов. Книга пропагандирует уважение к нашим национальным и моральным ценностям и стремление вернуться к нашим исконным корням. Работа написана с чистым роком и предубеждением.

G. Z. Rzayeva

Promotion of ideas of national self-consciousness and return to ancestral roots in Khalil Rza Ulutürk's poem "Our name, surname"

Summary

One of the branches of Khalil Rza Ulutürk's creativity is his poems. The poet considers the poem as one of the most distinguished genres of the epic genre, with a unique theme and deep poetics, and concludes that "the poem must be full of the spirit of heroism, nobility, dignity, patriotism and self-sacrifice.

Khalil Rza Ulutürk's poem "Our name, surname" "names" and "surnames" are among the issues that concern Khalil Rza. Here the author speaks not only about the names, but also about the enslavement of the minds of our greatest artists in such historical periods, the "double-headed dragon" - the Iranian monarchy and the tyranny of Tsarist Russia, who used their science and knowledge for their own benefit.

In every line of the poem, those who adopt our name and surname, those who are indifferent to it, incur the wrath of the poet. If we pay attention to every verse and every word of his poem, we will see that, as mentioned above, it is not just a question of names and surnames, but also respect for national and moral values, national zeal, honor, kindness, patriotism and it is an attempt to promote other values, as well as a call to protect them.

The theme of Khalil Rza Ulutürk's poem "Our name, our surname" is very relevant and thought-provoking in terms of the essence of the issues raised. The book promotes respect for our national and moral values and tendencies to return to our ancestral roots. The work is written with a clear rock and a sense of prejudice.

Redaksiyaya daxil olub: 20.11.2021